גאוואלדיגע רעיונות

פרשת בהעלותך תשפ"ב, עלון מס' 439

צו קויפן איינער פון דער מחבר'ס ספרים, און באשטעלן אז עס זאל אנקומען ביי דיין טיר, ביטע שיק אן אימייל צו:
yalt3285@gmail.com
אדער קענט איר קוקן ביי:
https://amzn.to/3eyh5xP
(וואו איר קענט אויך זעהן די באריכטן)

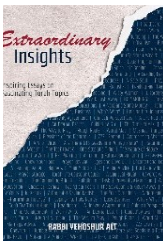

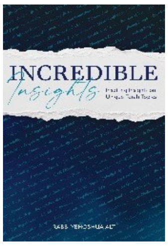

מיר פאַרשפּרייטן הערליכע דברי תורה איבער דעם גלאָב

קאַנאַדע • טשילע • טשיינאַ • טשעכיי • ענגלאַנד • פֿראַנקרייַך • דייַטשלאַנד • • בראַזיל • ארגענטינע • עסטרייך • אויסטראַליע • בעלגיע
גיבראַלטאַר • האָלאַנד • אונגארן • אינדיאַ • ארץ ישראל • איטאליע • מעקסיקא • פּאַנאַמאַ • פּוילן • רוסלאַנד • דרום אפריקע • שווייץ • אוקריינא •
פאראייניגטע אַראַבער עמיראַטעס • ארצות הברית • ווענעזועלאַ

צו פאַרבינדן די טויזנטער לייענער און באַקומען די גליונות בחינם, אָדער צו שיקן הערות אָדער תשובות, ביטע פאַרבינדט
איך מיט הרב יהושע אַלט YALT3285@GMAIL.COM
דער גליון ווערט געליינט אין זעקס קאנטינענטן און אין איבער פערציג לענדער ארום דער וועלט.
לעילוי נשמת הרב שלום דובער בן הרב יצחק ז"ל

This newsletter can also be viewed at https://bit.ly/3z9qF5E.

דעם נוזלעטער קען מען אויך זען אויף יידיש ביי https://bit.ly/38RvdTI

Pour voir ou télécharger la version Française: https://parshasheets.com/?s=Fascinating+Insights.

אפשר לקרוא את עלון זה בעברית באתר: הורדות-עלונים/רעיונות-מדהימים-הורדות-עלונים https://www.dirshu.co.il/category/.

דער מחבר ערלויבט און שטיצט סיי ווער עס וויל פארשפרייטן דעם גליון צו דעם ציבור.

באקאנט משפחה

הרב יהודה אריה זצ"ל פון קאַרפּענטראַס האט ערקלערט אז דאָס וואָרט "משפחה" קומט פון דעם טריליטעראַלן שורש: שׂ/ספח, צוגעבונדן. דאָס איז ווייַל אַ משפחה איז אַ גרופּע פון מענטשן וואָס באטייליגן אין א באַ'שותפ'דיגע יחוס, און זענען דערמיט צוגעבינדען איינער מיט'ן אנדערן.

לאָמיר יעצט קערן צו אן אנדערע פונקט. יעדער איד איז באהאפטן צו אן אות אין די הייליגע תורה, וויבאלד עס זענען געווען 600,000 נשמות ביים מעמד הר סיני און 600,000 אותיות אין די תורה. "**ישראל**" איז ראשי תיבות פאר **יש ששים** רבוא **א**ותיות **ל**תורה, עס זענען 600,000 אותיות אין די הייליגע תורה. די פון די זעלבע משפחה זענען אין יענע משפחה טאקע ווייל זייערע אותיות זענען פון די זעלבע ווארט אין די תורה!

הרב יהונתן אייבשיץ זי"ע לערנט, אז די נשמות פון קרובים זענען ווי **נר**, א ליכט, וואס ווערט געשטעלט צווישן צוויי טעפ און ברענען אונטער זיי ביידע. ווען א קרוב איז נפטר, ווערט אַ ביסל פארמינערט פון דאָס אייגענע ליכט און דערפאַר ווערט ער טמא, אומריין.

פאַלשע געלט

א מענטש וואס ארבעט ח"ו אויף שבת מיינט אז ער פארדינט געלט אויף שבת. דאָס איז אַ פאַלשע פאַקט ווי מיר וועלן ערקלערן אונטן.

דער שולחן ערוך שרייבט (אורח חיים רנא:א) אז דער וואס מאכט מלאכה פון די צייט פון מנחה און ווייטער ערב שבת וועט נישט זעהן דערפון ברכה. די משנה ברורה (רנא:ב) איז מסביר אז אפילו אויב ער וועט פארדינען דערפון, וועט ער פארלירן דאס געלט אויף אן אנדערן אופן. צו דעם קענען מיר צולייגן "והמשתכר משתכר אל צרור נקוב" (חגי א:ו), ווער עס פארדינט געלט, פארדינט פאר א בייטל מיט א לאָך.

שטעלט זיך פאר אז א מענטש טרעפט געלט אין א מקום ציבור אויף שבת און איז ח"ו מחלל שבת כדי צו האלטן דאס געלט. דערנאָך שפּעטער געפינט ער אויס אַז די געלט איז פאַלש. וואס פאר א פארלוסט טראכט ער ביי זיך.

דאס זעלבע איז אויף א מענטש וואס טוט א מעשה קעגן די הייליגע תורה, ווי למשל צו האלטן זיין געשעפט אפן אויף שבת כדי צו פארדינען מער געלט. אפילו אויב ער פארדינט, איז דאס געלט פאלש ווייל דאס געלט וועט פארלוירן ווערן אויף עפעס א וועג, צי דורך דאקטאר בילס, אדער מיט פארריכטן מכשירים (מאשינען) וכדומה.

אזוי קענען מיר פארשטיין "לא תגנבו", דו זאלסט נישט גנב'ענען, און "לא תגזל" (ויקרא יט:יא,יג), דו זאלסט נישט גזל'ן, ווי עס שטייט אין לשון עתיד (אין צוקונפט). דאָס מאכט עס אַ דערקלערונג, נישט אַ געבאָט (מצוה). דאס מיינט אז ס'וועט קיינמאל נישט זיין א מצב פון גנבה ווייל יעדער באקומט דאס וואס איז פאר אים באשערט.

לאמיר פארענדיגן מיט די ווערטער פון הרב משה קאסאווער זצ"ל (עמוד העבודה, דרוש הבטחון ט-יג). "קיינער וועט קיינמאָל געווינען אָדער פאַרלירן געלט - פֿון די אָנהייב פון דער וועלט'ס עקזיסטענץ ביז זיין סוף. דאָס געלט וואס מען האָט, קען קיינער פון אים נישט אוועקנעמען. וואָס עס איז אים באשערט צו פאַרדינען, וועט ער באקומען. וואָס איז אויב איינער וועט צו'גנב'ענען פון אים? דער אמת איז אז דער גנב האט למעשה גע'גנב'עט פון זיך אליין, ווייל ער וועט פארלירן דאס געלט אויף אן אנדערן וועג. אויב איינער גנב'עט $1,000 פון א צווייטן, וועט ער למעשה פארלירן דאס געלט.

סאמערסאלץ

עס זענען געווען גרויסע חסידישע אדמורים וואס האבן געהאט דעם מנהג צו מאכן איבונגען מיט זיך ארומדרייען דורך א סאמערסאלץ. עס זענען געגעבן געווארן צוויי הויפט־ערקלערונגען . איינער איז געווען אַז דאָס איז געטוהן געווארן צו קאַמבאַטן דעפּרעסיע און עס פאַרבייַטן מיט פרייד אין עבודת הבורא. אן אנדער סיבה איז געווען אַז עס איז געווען אַ וועג צו מינאַמייזן גאוה און שטאָלץ, און אין זייער פלאץ שטעלן הכנעה און עניוות.

דער הייליגער אוהב ישראל, הרב אברהם יהושע העשל פון אפטא זי"ע (1748-1825), באקאנט אלס דער אפטא רב, איז אמאל שבת אריינגעפאלן אין דעם לובלינער בית המדרש דורך די פענצטער מיט א קאשעליק!

דער מנהג פון דעם טולנער רבי'ן, הרב יוחנן טווערסקי זצ"ל (1906-1998), איז געווען צו מאכן קארטלעך/פליפס אין פארשידענע צייטן. ער האט יעדער נאַכט געהאט אַ באשטימטע צייט דאָס צו טוהן. ער האט זיך אויך אזוי געפירט צו טוהן איידער ער האט געטוהן א הייליגע עבודה ווי קידוש, הדלקת נר חנוכה, און בעפאר'ן לייענען א באזונדערע שווערן קוויטל, און ביי א חתונה צו דערפרייען די חתן און כלה.

פארוואס האט ער זיך אזוי געפירט? דאס איז געווען אַ פאַרעם פון זיך-אויסמעקן, באקאנט ווי ביטול היש. טיילמאל פלעגט ער זיך ערקלערן מיט ווערטער פון געבורט און התחדשות, א ביטול פון דער פארגאנגענהייט און אפענער אויפנאמע פאר'ן עתיד. אמאל פלעגט ער נאכדעם זאגן דעם פסוק "כל עצמותי תאמרנה מי כמוך ה'" (תהלים לה:י), אלע מיינע ביינער וועלן זאגן: ה' ווער איז ווי דו? אויך אויף שמחת התורה פלעגט ער קאשעליקן, בשעת ער האָט פּראָקלאַמירט זיין בטול היש, און אויך דערמוטיגט אַנדערע דאָס נאָך צו טוהן.

הרב קאלאנימוס קלמיש שפירא הי"ד (1889–1943), באקאנט אלס דער פיאסעצנער רב, האט געשריבן אין זיין פערזענליכן טאָגבוך וועגן דער דאָזיגער פירונג וואָס ער פלעגט טוהן. ער באשרייבט אזא געלעגנהייט וועם ער האט געטאנצט און זיך געקאשעליגט ביי א הכנסת ספר תורה (צו וזירוז, כז).

דער פיאעצנער חסיד ר' נתנאל ראדזינער האט עס געדענקט, "איך געדענק די טאנצן שמחת תורה... די בחורים וואס זענען אויפגערופן געווארן צום פוילישן מיליטער זענען געקומען צו דעם פיאסעצנער רבי'ן צו דערמאנען זייערע נעמען, און דער רבי האט זיי געזאגט אז זיי זאלן מאכן פליפס ביים טאנצן. למעשה האט דער פיאסעצנער רבי אליין געטוהן א סאמערסולט".

התחדשות

דער פסוק זאָגט "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" (שמות לא:יז), אַז [אין] זעקס טעג האָט דער אויבערשטער געמאַכט הימל און ערד. פארוואס שטייט עס נישט "בששת ימים", אין זעקס טעג?

שבת ברענגט הרחבה און גוטהאַרציגקייט צו דער וועלט. דער ערשטער שבת פון בריאת העולם האט געגעבן בלויז גענוג ענערגיע פֿאַר די עקזיסטענץ פון דעם וועלט בלויז פֿאַר די פאלגענדע זעקס טעג. דאָס זעלבע אַפּלייז איז פאר יעדער וואָך: ווען שבת קומט אָן, איז מער נישט געבליבן קיין ענערגיע אַז די וועלט זאָל ווייטער עקזיסטירן. שבת געבט נאר ענערגיע פאר דער וועלט פאר די קומענדיגע זעקס טעג.

דאָס איז עהנלעך צו אַ באַטאַריע. אַמאָל עס איז מער נישטא קיין מאַכט (כח) אין עס, און דעמאלץ וועט דער חפץ מער נישט אַרבעטן. אָבער, אויב די באַטאַריע איז ריטשאַרד (באנייט), וועט דער חפץ קענען פאָרזעצן צו ארבעטן.

לויט וואס מיר האבן געזאגט, קענען מיר מסביר זיין פארוואס עס שטייט "כי ששת ימים" (ווייל זעקס טעג) און נישט "בששת ימים" (אין זעקס טעג). דאָס איז ווייַל שבת געבט די מאַכט (כח) פֿאַר די קומענדיגע וואָך.

הרב אלט האט זוכה געווען צו לערנען אונטער רבי מרדכי פרידלענדער זצ"ל און איז געווארן פאראדנט פאר רב דורך רבי זלמן נחמיה גאלדבערג זצ"ל. הרב אַלט האָט אַרויסגעגעבן דריי ביכער אויף פאַרשידענע טעמעס אין די געביטן פון אידישקייט און אידישער געדאַנקען. זיינע שריפטן דערשיינען אויף ענגליש, אידיש, עברית, דייטש און פראנצויזיש.